

Rapport
Beperkte Opleidingsbeoordeling

hbo bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs

Christelijke Hogeschool Ede

Inhoud van het verslag

1. Samenvatting van de beoordeling	2
2. Proces van beoordeling	4
3. Overzicht van de opleiding.....	6
3.1 Basisgegevens van de opleiding.....	6
3.2 Korte beschrijving van de instelling.....	7
3.3 Beschrijving van de beoogde eindkwalificaties	7
3.4 Beschrijving van het programma.....	8
4. Overzicht van beoordelingen.....	10
5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard.....	11
5.1 Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	11
5.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	13
5.3 Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	18
Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek	21
Bijlage 2: Bestudeerde documenten	22
Bijlage 3: Bestudeerde afstudeerwerken	23
Bijlage 4: Samenstelling visitatiepanel	24

1. Samenvatting van de beoordeling

In deze samenvatting worden de voornaamste bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel voor de toetsing van de opleiding hbo bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs van de Christelijke Hogeschool Ede weergegeven.

De opleiding heeft naar de waarneming van het panel de punten ter verbetering die bij de visitatie in 2008 zijn genoemd, ter hand genomen. Zo heeft de opleiding de informatievoorziening voor de studenten en de docenten rond de opzet en de structuur van het curriculum geïntensiveerd. Ook heeft de opleiding maatregelen genomen om de werkdruk van de docenten te verlagen. Tot slot zijn de ICT-voorzieningen voor de studenten verruimd.

De doelstelling van de opleiding is in de ogen van het panel nastrevenswaardig. De opleiding richt zich op verschillende soorten basisscholen en streeft het opleiden van studenten tot leraar basisonderwijs als professional na. Die zaken zullen de komende jaren verder worden uitgebouwd. Het panel ondersteunt de doelstelling. De eindkwalificaties sluiten aan op de landelijke SBL-competenties. Als aanvulling daarop kent de opleiding de identitaire eindkwalificatie die ontleend is aan de landelijke criteria voor het christelijk basisonderwijs en waarin het specifieke profiel van de opleiding naar de mening van het panel goed tot uitdrukking komt. De opleiding heeft het beheersingsniveau binnen de eindkwalificaties dat de studenten moeten bereiken, goed beschreven. De landelijke kennisbases taal en rekenen/wiskunde zijn naar behoren in de eindkwalificaties opgenomen. Tot slot weerspiegelen de eindkwalificaties het niveau van de bachelor. De opleiding onderhoudt zowel in de vorm van de werkveldadviesraad als in de vorm van de innovatieve partners regelmatig contact met het beroepenveld. Verder zorgt de opleiding in de ogen van het panel voldoende voor de actualiteit van de opleiding.

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen en biedt onderscheiden groepen studenten een ruime verscheidenheid van varianten en leerroutes aan. De eisen die aan de studenten worden gesteld, onder meer in de vorm van de entreetoetsen taal en rekenen, zijn behoorlijk hoog. Wel biedt de opleiding veel faciliteiten aan de studenten om aan deze eisen te voldoen. Dat geldt zeker ook de studenten met een mbo-vooropleiding. De opleiding voert een verantwoord beleid inzake vrijstellingen die zij alleen op individuele basis verleent.

De curricula van de aangeboden varianten verschillen enigszins van elkaar maar leiden alle wel tot de beoogde eindkwalificaties. De opbouw en de structuur van het curriculum in termen van de leerlijnen (conceptuele leerlijn, regielijn en integratieve leerlijn) maken het realiseren van de verschillende eindkwalificaties (kennis, vaardigheden, persoonlijke en beroepsmatige ontwikkeling) goed mogelijk. De kennisbases nemen een prominente plaats in. De samenhang van het curriculum is gewaarborgd, onder meer door de integratie van kennis en vaardigheden in de integratieve opdrachten. De onderzoekslijn is een waardevol onderdeel van de opleiding en zou nog beter door de docenten van andere leerlijnen moeten worden benut. Het lectoraat heeft voorheen een zinvolle bijdrage aan het onderwijs geleverd en zal dat in de ogen van het panel als gevolg van de voornemens van de opleiding in de toekomst nog sterker doen. De beroepspraktijk is in de vorm van veel stages ruimschoots in het curriculum vertegenwoordigd.

Het panel beschouwt de docenten als vakinhoudelijk en didactisch bekwaam en ervoer hen als een gedreven en enthousiast team. De opleiding betreft de VELON-eisen bij de ontwikkeling van de docenten. Wel zou het panel aanvullende inspanningen voor de verdere professionalisering van docenten waarderen. Het panel ondersteunt het streven van de opleiding om de werkdruk te beperken waardoor voor de professionalisering ook meer ruimte kan komen.

Het didactische concept en de daarvan afgeleide verscheidenheid aan werkvormen zijn goed afgestemd op de inhoud van het curriculum en doen recht aan de elementen daarbinnen. Ook al is de opleiding pittig, zij is in de ogen van het panel wel studeerbaar. De opleiding zorgt voor passende informatievoorziening aan de studenten en biedt hen behoorlijk wat mogelijkheden voor studiebegeleiding en voor het oplossen van mogelijke studieproblemen.

Het systeem van toetsing van de opleiding voldoet aan de daaraan te stellen eisen. De eindkwalificaties zijn duidelijk in de toetsen verantwoord en het gebruik van toetsmatrijzen en beoordelingsmodellen draagt aan de kwaliteit van de toetsen bij. Wel pleit het panel voor meer tentamens met open vragen waardoor het inzicht van de studenten beter getoetst kan worden. De examencommissie en de daaraan rapporterende toetscommissie nemen hun verantwoordelijkheid serieus en zien goed toe op het niveau van de toetsen. Wel zou de examencommissie directer de kwaliteit van de afstudeeronderzoeken moeten bewaken.

Het inhoudelijk niveau van de toetsen is goed. Dat geldt ook voor de verslagen van de lio-stage, zijnde één van de twee onderdelen van het examendossier.

Het panel is van mening dat het gerealiseerde eindniveau van de studenten voldoende is en dat de studenten die afstuderen, dat ook verdienen.

Wel pleit het panel ervoor de procedures rond de afstudeeronderzoeken aan te scherpen. De opleiding zou meer aandacht moeten besteden aan onder meer de probleemstelling en de uitvoering van het onderzoek. Ook zou de becijfering meer in overeenstemming moeten zijn met de kwaliteit van het onderzoek. De opleiding zou hoge eisen moeten stellen aan de onderzoeksbekwaamheid van de begeleidende docenten. Daarnaast zouden de begeleiding en beoordeling van de afstudeeronderzoeken strikter uitgevoerd moeten worden en dienen eenduidige beoordelingsformulieren met bijvoorbeeld duidelijk omschreven rubrics gehanteerd te worden. Tot slot zou de opleiding het gewicht van het eindgesprek en de afweging tussen beide examinatoren nader moeten expliciteren.

Het panel dat de opleiding hbo bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs van de Christelijke Hogeschool Ede heeft getoetst aan het NVAO-beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling adviseert de NVAO over te gaan tot de accreditatie van deze opleiding met het oordeel voldoende.

Rotterdam, 9 december 2014

prof. dr. S. Miedema
voorzitter van het panel

drs. W.J.J.C. Vercouteren RC
secretaris

2. Proces van beoordeling

Certiked VBI heeft van de Christelijke Hogeschool Ede het verzoek ontvangen om in het kader van de NVAO-accreditatieprocedure een beoordeling uit te voeren van de opleiding hbo bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs.

Het visitatiepanel bestond uit de volgende personen:

- De heer prof. dr. S. Miedema (voorzitter);
- De heer prof. dr. P. Van Petegem (deskundige);
- De heer dr. A. de Kock (deskundige);
- De heer B. van Os BSc (student).

De heer drs. W. Vercouteren RC trad op als procescoördinator/secretaris.

Certiked heeft namens de opleiding de samenstelling van het visitatiepanel ter goedkeuring voorgelegd aan de NVAO. De NVAO heeft haar goedkeuring verleend.

De procescoördinator/secretaris heeft voorafgaande aan het locatiebezoek overleg gevoerd met de opleiding over een aantal formele zaken, zoals de datum van het locatiebezoek, de agenda van het locatiebezoek, de eisen te stellen aan de kritische reflectie, de aan te leveren bijlagen, de bij het locatiebezoek ter inzage te leggen documenten en de lijst van de meest recente afstudeerwerken.

Bij de selectie en de beoordeling van de afstudeerwerken is uitgegaan van de Richtlijn Afstudeerwerken van de NVAO. De procescoördinator/secretaris heeft namens het panel uit een lijst van afgestudeerden van de afgelopen twee studiejaar voor de voltijdvariant 15 afstudeeronderzoeken geselecteerd en voor de deeltijdvariant en de duale variant elk 3 afstudeerwerken. De reden daarvan is dat in de deeltijdvariant en de duale variant veel minder studenten zijn ingeschreven dan in de voltijdvariant. Het enige criterium bij de selectie van de afstudeerwerken was een evenwichtige spreiding van de cijfers. Voor het overige was deze selectie willekeurig.

Tijdig voorafgaande aan het locatiebezoek heeft het panel de kritische reflectie, inclusief de bijlagen en een selectie van afstudeeronderzoeken van de opleiding ontvangen. Elk van de leden van het panel heeft de kritische reflectie en een aantal van de afstudeeronderzoeken bestudeerd. Het panel heeft voor de beoordeling gebruik gemaakt van het beoordelingsformulier van Certiked. Via persoonlijke contacten en emailcontacten tussen de secretaris en de leden zijn de aan de orde te stellen punten nader verkend. Elk van de panelleden heeft vragen geformuleerd ten behoeve van het locatiebezoek. Op 14 september 2014 hebben panelleden ter voorbereiding op het locatiebezoek met elkaar gesproken.

Het locatiebezoek heeft plaatsgevonden op 15 september 2014 en is verlopen overeenkomstig de vooraf opgestelde agenda. Het panel heeft met alle geledingen van de opleiding kunnen spreken. Ook heeft het panel een open spreekuur ingesteld. Daarvan is overigens geen gebruik gemaakt. Tijdens het locatiebezoek heeft het panel uitvoerig en diepgaand over de totstandkoming en de beoordeling van de afstudeeronderzoeken gesproken met het kernteam van de opleiding, de examencommissie en de docenten. Deze gesprekken zijn met name gevoerd om een toelichting te verkrijgen op de procedures rond de afstudeeronderzoeken en de redenen waarom twee van de afstudeerwerken onvoldoende waren.

Aan het einde van het locatiebezoek heeft het panel in het besloten overleg de bevindingen gewogen en de overwegingen opgesteld. Daarbij zijn ook de bevindingen over de afstudeeronderzoeken uitgewisseld. Omdat twee afstudeeronderzoeken van de voltijdvariant als onvoldoende waren beoordeeld door het panel, zijn voor alle zekerheid na het locatiebezoek aanvullend 10 afstudeeronderzoeken bij de opleiding opgevraagd. Ook deze selectie was gespreid over verschillende cijfers en voor het overige willekeurig. Wel heeft het panel besloten afstudeeronderzoeken van het laatste jaar op te vragen. Het panel heeft dat gedaan om vast te stellen of de door de opleiding ingevoerde verbeteringen in het traject van het afstudeeronderzoek hun vruchten hadden afgeworpen.

De voorzitter heeft aan het einde van het locatiebezoek het oordeel op hoofdlijnen aan de opleiding laten weten. Het panel heeft zijn oordeel over standaard 3 opgeschort, hangende het nadere onderzoek van de 10 extra afstudeeronderzoeken. Dat onderzoek wees op één onvoldoende daarbinnen. Daarop heeft het panel standaard 3 voldoende beoordeeld en als gevolg de opleiding als geheel en de opleiding daarvan telefonisch en per e-mail in kennis gesteld.

Na het locatiebezoek heeft de secretaris het conceptrapport van bevindingen, overwegingen en conclusies opgesteld. De leden van het panel hebben daarop hun commentaar gegeven en uitgewisseld. Nadat de secretaris deze opmerkingen had verwerkt, heeft hij het conceptrapport voor feitelijke onjuistheden aan de opleiding voorgelegd. Na verwerking hiervan is het definitieve rapport aan de opleiding verzonden.

Gezien de bestudeerde documentatie en gezien ook de gevoerde gesprekken met de opleiding heeft het visitatiepanel de overtuiging zich een betrouwbaar oordeel over de kwaliteit van de opleiding te hebben kunnen vormen.

3. Overzicht van de opleiding

3.1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

Naam en nummer in CROHO	B Opleiding tot leraar Basisonderwijs, ISAT 34808
Nummer in CROHO	ISAT 34808
Oriëntatie en niveau opleiding	hbo bachelor
Aantal studiepunten	240 EC
Afstudeerrichtingen	geen
Locatie	Ede
Varianten	voltijd, deeltijd en duaal

Administratieve gegevens van de instelling

Naam instelling:	Christelijke Hogeschool Ede
Status instelling:	bekostigd
Resultaat instellingstoets:	positief

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Uitval van studenten uit eerste jaar:

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Voltijd	25 %	38 %	28 %	30 %	34 %	30 %	33 %	26 %
Deeltijd	30 %	26 %	24 %	24 %	37 %	47 %	58 %	50 %
Duaal	13 %	30 %	11 %	25 %	35 %	18 %	30 %	0 %

Uitval uit bachelor

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009
Voltijd	3 %	6 %	3 %	3 %	3 %
Deeltijd	5 %	4 %	4 %	4 %	14 %
Duaal	15 %	21 %	0 %	11 %	0 %

Rendement

Cohort	2005	2006	2007	2008
Voltijd	89 %	79 %	86 %	78 %
Deeltijd	91 %	92 %	86 %	92 %
Duaal	77 %	68 %	93 %	44 %

Docentkwaliteit

Graad	master	PhD
Percent	72 %	4 %

Student-docentratio

Jaar	2009	2010	2011	2012	2013
Ratio	18,9	20,2	18,4	16,0	17,0

Contacturen per week

Jaar	1	2	3	4
Voltijd	13,8	12,5	12,3	6,0
Deeltijd/Duaal	7,6	7,6	7,6	6,0

3.2 Korte beschrijving van de instelling

De Christelijke Hogeschool Ede (CHE) is een zelfstandige instelling voor hoger onderwijs. De CHE stelt zich, in haar eigen woorden, bij haar activiteiten onder het gezag van de Bijbel, die zij erkent als het betrouwbare en inspirerende Woord van God, zoals verwoord in het gereformeerd belijden.

De missie van de CHE is dat de studenten en de medewerkers een leer- en werkgemeenschap vormen die zich richt op het ontwikkelen en verzorgen van hoogwaardig hoger onderwijs waardoor de studenten en cursisten als persoon en als christen worden gevormd, toegerust en opgeleid tot (startende) professionals en het ontwikkelen, delen en toepassen van kennis, die zij op commerciële en niet-commerciële basis ter beschikking stelt aan de samenleving, die levensbeschouwelijk pluriform is.

De CHE is verdeeld in zes academies. Dat zijn achtereenvolgens de Academies voor Gezondheidszorg, Educatie, Theologie, Mens & Organisatie, Journalistiek en Communicatie en Sociale Studies. Binnen elke academie zijn naast de opleidingen ook de lectoraten en de transferactiviteiten van de betreffende sector ondergebracht. Aan de CHE studeren iets meer dan 4.000 studenten en zijn ongeveer 500 medewerkers werkzaam.

3.3 Beschrijving van de beoogde eindkwalificaties

De eindkwalificaties die de opleiding nastreeft, zijn de volgende:

- Identitair competent. De leraar heeft kennis van belangrijke Bijbelse en religieuze noties en is in staat deze als pedagogisch fundament te benutten, didactisch in te kaderen en visionair uit te dragen. Hij heeft een visie op relevante Bijbelse (religieuze) noties als liefde tot de naaste, de ander uitnemender achten dan zichzelf, heiligheid en gebrokenheid van de schepping, die hij weet voor te leven en uit te dragen naar de ander (kind, ouder, collega) en kan toepassen in het werkveld.
- Interpersoonlijk competent. De leraar primair onderwijs onderschrijft zijn interpersoonlijke verantwoordelijkheid. Hij is zich bewust van zijn eigen houding en gedrag en van de invloed daarvan op de kinderen. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheid op het gebied van groepsprocessen en communicatie om een goede samenwerking met en van de kinderen tot stand te brengen.
- Pedagogisch competent. De leraar primair onderwijs onderschrijft zijn pedagogische kennis en vaardigheid om een veilige leeromgeving tot stand te brengen. Voor een hele klas of groep maar ook voor een individuele leerling. En dat op een professionele, planmatige manier.
- Vakinhoudelijk en didactisch competent. De leraar primair onderwijs onderschrijft zijn vakinhoudelijke en didactische verantwoordelijkheid. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheid op het gebied van onderwijsinhouden en didactiek om een krachtige leeromgeving voor de kinderen tot stand te brengen op een eigentijdse, professionele, planmatige manier.

- Organisatorisch competent. De leraar primair onderwijs onderschrijft zijn organisatorische verantwoordelijkheid. Hij heeft voldoende organisatorische kennis en vaardigheid om in zijn klas en zijn lessen een goed leef- en werkklimaat tot stand brengen. Overzichtelijk, ordelijk en taakgericht. In alle opzichten voor hemzelf, zijn collega's en vooral voor de kinderen helder. En dat op een professionele, planmatige manier.
- Competent in het samenwerken met collega's. De leraar primair onderwijs onderschrijft zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheid om een professionele bijdrage te leveren aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat op zijn school, aan goede werkverhoudingen en een goede schoolorganisatie.
- Competent in het samenwerken met de omgeving. De leraar primair onderwijs onderschrijft zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met de omgeving van de school. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheid om goed samen te werken met mensen en instellingen die betrokken zijn bij de zorg voor de kinderen en bij zijn school.
- Competent in reflectie en ontwikkeling. De leraar primair onderwijs onderschrijft zijn verantwoordelijkheid voor zijn eigen professionele ontwikkeling. Hij onderzoekt, expliciteert en ontwikkelt zijn opvattingen over het leraarschap en zijn bekwaamheid als leraar.

3.4 Beschrijving van het programma

In bijgaande tabel is het curriculum voor de voltijdvariant in 2013/2014 weergegeven. De curricula voor de andere varianten omvatten dezelfde onderdelen.

Pedagogiek 1	2,0 EC
Bijbelkennis	0,5 EC
Didactische kennis	3,0 EC
Instaptoetsen	1,5 EC
Entreetoets Mens en Wereld	1,5 EC
Kennisbasis Rekenen en Taal	3,0 EC
Beeldende Vorming 1	1,0 EC
Bewegingsonderwijs	2,0 EC
Techniek	1,0 EC
Muziek en Dans	1,0 EC
Presenteren 1	2,0 EC
Presenteren 2	1,0 EC
Integrale Opdracht semester 1	8,0 EC
Stage semester 1	6,0 EC
Integrale Opdracht semester 2	8,0 EC
Stage semester 2	6,0 EC
Portfolio	4,0 EC
Ik en Mijn Omgeving	6,0 EC
Vrije Ruimte	2,5 EC
<i>Eerste Leerjaar</i>	<i>60,0 EC</i>
Kennistoets Jonge Kind/Oude Kind	2,0 EC
Pedagogiek	6,0 EC
Gelijkenissen	1,0 EC

Omgaan met Identitaire Verschillen	1,0 EC
Kennisbasis Rekenen en Taal	8,0 EC
Kennis-Vaardigheid	3,0 EC
Integrale Opdracht Specialisatie semester 1	13,0 EC
Integrale Opdracht Specialisatie semester 2	14,0 EC
Portfolio	4,0 EC
Ik en Mijn Omgeving	4,0 EC
Vrije Ruimte	4,0 EC
<i>Tweede Leerjaar</i>	<i>60,0 EC</i>
Kennisbasis Rekenen en Taal	2,0 EC
Integrale Opdracht Werkplekleren	25,0 EC
Vieringen	2,0 EC
Portfolio en Portfoliogesprek	1,0 EC
Minor	18,0 EC
Bewegingsonderwijs Context	1,0 EC
Bewijsdeel Stage	10,0 EC
Portfolio en Portfoliogesprek	1,0 EC
<i>Derde Leerjaar</i>	<i>60,0 EC</i>
Twee Minoren (keuze uit aanbod hogeschool)	15,0 EC
Keuze uit leergangen/specialismen	7,5 EC
Godsdienst Visiestuk	1,5 EC
Afstudeeronderzoek	10,0 EC
LIO Stage	20,0 EC
Regielijn	4,0 EC
Studium Generale	2,0 EC
<i>Vierde Leerjaar</i>	<i>60,0 EC</i>
Totaal opleiding	240 EC

4. Overzicht van beoordelingen

Standaard	Oordeel
Standaard 1. Beoogde Eindkwalificaties	Voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	Goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende
Opleiding als geheel	Voldoende

5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard

5.1 Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft de inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen

Bevindingen

De doelstelling van de opleiding is, in haar eigen woorden, een christelijk geïnspireerde, persoonsgerichte en eigentijdse opleiding te zijn die aan de studenten beproefde en nieuwe vormen van onderwijs wil overdragen. De studenten worden opgeleid om als christelijk leraar basisonderwijs werkzaam te zijn in scholen die een christelijke overtuiging hebben maar ook om te werken in scholen met een andere signatuur. De opleiding neemt zich nadrukkelijk voor de studenten op te leiden voor een pluriform werkveld en te zorgen dat zij in staat zijn op verschillende soorten basisscholen naar behoren als leraar te functioneren. De opleiding wil de studenten nadrukkelijker voorbereiden op het beroep van leraar basisonderwijs. Dit streven zal de komende jaren verder uitgediept worden.

In overeenstemming met deze doelstelling heeft de opleiding de eigen eindkwalificaties opgesteld. Zij heeft er daarbij overigens voor gezorgd overeen te stemmen met de landelijke kaders voor opleidingen tot leraar basisonderwijs. De eindkwalificaties sluiten zeer nauw aan bij de landelijke bekwaamheidseisen, die vastgelegd zijn in de Wet op de Beroepen in het Onderwijs, de zogenoemde SBL-competenties. Aan deze competenties heeft de opleiding één eigen competentie toegevoegd. Dat is de identitaire competentie waarin de criteria voor het christelijke basisonderwijs die door Verus zijn opgesteld, zijn opgenomen. Daarnaast voldoet de opleiding aan de vereisten van de landelijke kennisbases Nederlandse taal en rekenen/wiskunde.

Om het door de studenten te bereiken niveau te expliciteren, werkt de opleiding met niveaus. Het eerste niveau is het niveau beroepsgeschikt, het tweede niveau is het niveau van lio-bekwaamheid en het derde niveau is het niveau van startbekwaamheid. De studenten dienen aan het einde van de opleiding alle eindkwalificaties op het derde niveau te beheersen behalve de organisatorische competentie waar het tweede niveau volstaat. Het derde niveau is omschreven als het niveau waarop de student problemen, vragen en knelpunten in complexe situaties kan analyseren en ook nieuwe procedures en producten kan ontwikkelen. De studenten worden geacht alle eindkwalificaties op het hoogste niveau te beheersen. Alleen de interpersoonlijke competentie en de organisatorische competentie kunnen zij op het tweede niveau afsluiten.

De opleiding heeft de eindkwalificaties vergeleken met de Dublin-descriptoren die model staan voor het bachelorniveau. Uit de tabel die de opleiding heeft opgesteld, kan worden afgeleid dat de eindkwalificaties volledig en op een evenwichtige wijze aan alle Dublin-descriptoren voldoen.

De opleiding houdt voeling met de ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Op een gestructureerde wijze gebeurt dat door de instelling van en het overleg met de werkveldadviesraad waarin vertegenwoordigers van het beroepenveld zitting hebben. Tweemaal per jaar vindt overleg tussen de opleiding en deze raad plaats. Ontwikkelingen in het beroepenveld en beleidsmatige voornemens van de opleiding zijn onderwerp van gesprek.

Daarnaast werkt de opleiding samen met innovatieve partners, zijnde basisscholen die als kritische en betrokken partij mee willen denken over het onderwijs en de vernieuwing daarvan. Met twee van deze innovatieve partners heeft de opleiding de academische opleidingsschool opgezet.

Met het oog op de actualisering van de opleiding wil de opleiding in de komende jaren de competenties waaraan de studenten moeten voldoen, bijstellen. De beschrijving van deze competenties is in concept beschikbaar.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van de doelstelling van de opleiding en acht deze verantwoord en nastrevenswaardig. Het is het panel opgevallen dat de opleiding zich in de brede op verschillende soorten van basisscholen, bijzonder en openbaar richt. Het opleiden van studenten tot leraar basisonderwijs als professional is in de ogen van het panel een goed streven dat verdere ontwikkeling verdient.

Het panel is te spreken over de eindkwalificaties die de opleiding heeft opgesteld. Deze eindkwalificaties sluiten naar behoren aan op de landelijke bekwaamheidseisen die voor de leraar basisonderwijs opgesteld zijn, de SBL-competenties. Daardoor leidt de opleiding de studenten tot deze algemeen aanvaarde competenties op. In de identitaire eindkwalificatie komt het specifieke profiel van de opleiding naar de mening van het panel goed tot uitdrukking. In deze competentie sluit de opleiding overigens aan op de landelijke criteria die voor het christelijk basisonderwijs zijn geformuleerd.

Het panel acht de niveaus waarmee de opleiding werkt om het beheersingsniveau van de SBL-competenties een welkome aanvulling op de competenties zelf. Zo kan de opleiding beter bepalen op welke wijze de studenten aan de SBL-competenties invulling moeten geven. Het panel acht de beheersingsniveaus goed beschreven en acht het niveau dat de studenten moeten bereiken eveneens naar behoren.

Daarnaast zijn naar de waarneming van het panel de landelijke kennisbases Nederlandse taal en rekenen/wiskunde naar behoren in de eindkwalificaties opgenomen.

Uit de vergelijking die de opleiding tussen de eindkwalificaties en de Dublin-descriptoren heeft gemaakt en uit de eigen beoordeling van de eindkwalificaties heeft het panel afgeleid dat de eindkwalificaties van de opleiding zich op het niveau van de bachelor bevinden.

Het panel heeft gezien dat de opleiding zowel in de vorm van de werkveldadviesraad als in de vorm van de innovatieve partners op een zinvolle wijze en regelmatig contact onderhoudt met het beroepenveld waardoor de eindkwalificaties en het curriculum aangesloten blijven op de wensen en eisen van het werkveld. Dit zorgt mede voor de actualiteit van de opleiding.

Het panel heeft kennisgenomen van de beschrijving van de nieuwe competenties die de opleiding wil invoeren en ziet daarin het bewijs dat de opleiding in de door haar nagestreefde doelstelling actueel blijft.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel de standaard *Beoogde eindkwalificaties* als voldoende.

5.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Standaard 2. Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

De opleiding houdt zich aan de wettelijke eisen voor toelating. Studenten dienen over een diploma vwo, havo of mbo-4 te beschikken. Studenten die niet aan deze eisen zouden voldoen, kunnen een schriftelijk toelatingsonderzoek afleggen waarin de opleiding vaststelt of de student in termen van kennis, inzicht en taalvaardigheid een studie op dit niveau aan zou kunnen. Met ongeveer 20 % van de studenten voert de opleiding een toelatingsgesprek. Dat gesprek kan gaan over zaken als identiteit, geschiktheid voor het beroep en persoonlijke omstandigheden.

De opleiding biedt een drietal varianten aan en daarbinnen verschillende studieroutes. Allereerst kunnen de aankomende studenten kiezen tussen de voltijdse, deeltijdse en duale variant. Verreweg de meeste studenten volgen de voltijdse variant. Studenten die de opleiding willen volgen naast hun werk of hun gezin, kunnen voor de deeltijdvariant kiezen. De duale variant is met name bedoeld voor studenten met de vooropleiding Onderwijsassistent op mbo-niveau die al werkzaam zijn in het basisonderwijs. Omdat het bij de duale variant en de deeltijdvariant om een zeer gering aantal studenten gaat, zijn deze groepen samengevoegd. Op maandagavond en donderdagavond volgen zij samen college. De duale studenten voldoen op hun eigen school aan het buitenschoolse deel van het curriculum ofwel de stage, terwijl de deeltijdstudenten op een daartoe geschikte school stage dienen te lopen.

Alle genoemde varianten duren vier jaar. Sommige categorieën studenten komen in aanmerking voor de academische route die in drie jaar kan worden voltooid. Dat geldt voor studenten met een vwo-diploma of studenten die het basisjaar van de Evangelische Hogeschool hebben afgerond. Van deze studenten wordt gevraagd in het eerste jaar van de studie toetsen op een tweedejaarsniveau af te leggen. Het komt erop neer dat de studenten de eerste twee jaren in één jaar dienen te overbruggen. Bij de examencommissie moeten ze toestemming vragen om in deze route in te stromen. Ook dienen zij een kort maar intensief programma van vijf dagen te volgen waarin zij op de academische route worden voorbereid.

De opleiding stelt behoorlijk wat in het werk om studenten bij het begin van de opleiding op het gewenste niveau te brengen. Zo wordt van de studenten gevraagd om in het eerste jaar de landelijke entreetoetsen rekenen en taal te behalen. De opleiding biedt studenten voorafgaand aan het eerste studiejaar een zomercursus taal en rekenen aan om zich daarop voor te bereiden. Studenten met een mbo-vooropleiding kunnen reeds tijdens hun mbo-opleiding taaltrainingen volgen. Daarnaast hebben deze studenten de mogelijkheid in het eerste halfjaar van de studie een enigszins afwijkend programma te volgen waarin zij in taal, rekenen en studievaardigheden onderwezen worden en hun stage een beperktere omvang heeft. De studenten met wie het panel heeft gesproken, vonden de voorlichting over de opleiding, met name ook voor mbo-studenten naar behoren.

De opleiding signaleert zelf dat veel van de studenten met een mbo-vooropleiding in het eerste jaar van de studie uitvallen en vaak ook niet slagen voor de entreetoetsen taal en rekenen. Daar staat tegenover dat studenten met deze vooropleiding die slagen voor het eerste jaar, wel zeer geschikte en bekwame leraren basisonderwijs worden. Dikwijls moeten ze, zo stelt de opleiding vast, harder werken dan studenten met een andere vooropleiding.

Studenten kunnen op individuele basis vrijstellingen aanvragen. De examencommissie beslist daarover op advies van de vakdocent. Generieke vrijstellingen, zoals voor studenten die na voltooiing van het eerste jaar aan de Evangelische Hogeschool een driejarig programma konden volgen, zijn afgeschaft.

De opleiding heeft de bij standaard 1 genoemde eindkwalificaties ofwel competenties geconcretiseerd in deelcompetenties die de kennis en vaardigheden beschrijven die nodig zijn om aan deze kwalificaties te voldoen. Vervolgens heeft de opleiding de deelcompetenties in een uitgebreide matrix verbonden aan de onderdelen van het curriculum. Omdat de curricula van de deeltijdvariant, duale variant en de voltijdvariant onderling enigszins afwijken, verschilt de verdeling van de deelcompetenties over de modules in elk van de curricula. Wel kan uit de matrices afgeleid worden dat alle competenties en deelcompetenties naar behoren in elk van de curricula weerspiegeld zijn.

Het curriculum van de opleiding is gestructureerd volgens een aantal leerlijnen, zijnde de conceptuele leerlijn, de regielijn en de integrale leerlijn. De conceptuele leerlijn is vooral bedoeld om de studenten kennis en inzicht bij te brengen. Voorbeelden daarvan zijn modules over de schoolvakken en over didactiek en pedagogiek. In de regielijn werken de studenten aan hun persoonlijke ontwikkeling, de competenties inzake reflectie en beroepsontwikkeling en de culturele en levensbeschouwelijke vorming. Dat gebeurt in de vorm van de studieloopbaanbegeleiding en daarnaast aandacht voor cultuur en internationalisering. De studenten worden geacht ten bewijze van de verwerving van deze competenties een portfolio op te bouwen. In de integrale leerlijn dienen de studenten geïntegreerde opdrachten te maken waarin steeds een theoretische en een praktische component aanwezig zijn en die dan ook gekoppeld zijn aan de stages. Voorbeelden van opdrachten zijn het ontwerpen van een les en het management van een klas. De opleiding neemt zich voor in de nabije toekomst deze kritische beroepssituaties verder in de richting van de reële beroepspraktijk te ontwikkelen met thema's als *grip op de groep en kinderen en hun talenten*.

Daarnaast kent de opleiding de onderzoekslijn waarin de studenten vertrouwd worden gemaakt met methoden en technieken van onderzoek. Binnen de onderzoekslijn leren de studenten in de eerste twee studiejaar een essay te schrijven, in het eerste jaar op basis van voorgeschreven literatuur en in het tweede jaar op grond van door henzelf gezochte literatuur. In het derde jaar worden ze in de minor verder ingewijd in methoden van onderzoek en leren zij deze toe te passen in het minoronderzoek. Dat geldt overigens alleen voor de voltijdstudenten. De onderzoekslijn eindigt met het afstudeeronderzoek waarin de studenten een eigen onderzoek dienen uit te voeren. De deeltijdstudenten en duale studenten moeten daaraan beginnen zonder de oefening in het minoronderzoek. Het lectoraat heeft de afgelopen jaren een bijdrage geleverd in het curriculum door colleges aan te bieden over methoden van onderzoek en heeft bijgedragen aan het creëren van pedagogische leergemeenschappen op scholen. De opleiding wil in de toekomst de inbreng van het lectoraat in het curriculum vergroten en de rol daarvan ter ondersteuning van de onderzoekslijn versterken.

De opleiding heeft de landelijke kennisbases in het curriculum opgenomen. Dat geldt voor de kennisbases taal en rekenen/wiskunde. De studenten hadden een goede score daarvoor, die iets boven het landelijk gemiddelde lag. Vooruitlopend op de invoering van andere kennisbases is de opleiding nagegaan in hoeverre het curriculum daaraan voldoet. Het resultaat van deze inventarisatie was bevredigend. De docenten met wie het panel heeft gesproken, hebben laten weten binnen de kennisbases doelgericht aan kennisverwerving door de studenten te werken.

De opleiding beschouwt het curriculum zoals dat in de loop der jaren tot stand is gekomen, als nogal complex. Daarom is het streven daarin een vereenvoudiging aan te brengen. Daarmee hoopt zij ook de werkdruk van de docenten te verlagen en het inzicht van de studenten in het curriculum te verbeteren.

De studenten volgen ieder studiejaar een deel van het curriculum buitenschools in de vorm van een stage op een basisschool. De duale studenten volgen geen stage, omdat ze een werkplek hebben en daar deze leeractiviteiten kunnen ontplooien. De begeleiding van de studenten op de stagescholen is een zaak van coaches die daarin door de opleiding zijn geschoold. Ook belegt de opleiding voor hen terugkomdagen om hun kennis en vaardigheden op peil te houden.

De opleiding wordt aangestuurd door het managementteam waarin naast de directeur van de Academie Educatie van de hogeschool functionarissen zitting hebben die achtereenvolgens verantwoordelijk zijn voor het interne onderwijs, het externe onderwijs en de bedrijfsvoering. De opleiding zelf is verdeeld langs de lijnen van de studiejaren. Zo zorgt een coördinator samen met de docenten in een studiejaar voor de uitvoering van het onderwijs. Ieder van de coördinatoren rapporteert aan de manager onderwijs intern. Daarnaast zijn het hoofd en de medewerkers van het academiebureau belast met de praktische coördinatie rond onder meer roosters en de communicatie naar de studenten. In totaal zijn bijna 70 medewerkers bij de opleiding werkzaam. Daar staan ongeveer 650 studenten tegenover. De academierraad heeft de functie van opleidingscommissie en adviseert het managementteam over de onderwijs- en examenregeling en het beleid en de kwaliteit van de opleiding. De examencommissie ziet toe op de kwaliteit van de toetsing en beoordeling. Zoals bij standaard 1 gezegd, spreekt de opleiding met de werkveldadviesraad die namens het beroepenveld optreedt en met scholen die als innovatieve partner meedenken over het onderwijs.

Bij het aannemen van docenten stelt de opleiding eisen aan de vakbekwaamheid en de werkervaring van de solliciterende docent. Iedere beginnende docent krijgt daarnaast een cursus didactiek aangeboden. Jaarlijks worden met de docenten resultaat- en ontwikkelgesprekken gevoerd waarin de prestaties op de verschillende gebieden worden besproken en waaruit afspraken over nadere professionalisering kunnen voortvloeien. De door de beroepsvereniging VELON opgestelde standaard is daarbij richtinggevend. De opleiding streeft na dat de docenten zich tot specialist op deelgebieden als studiebegeleiding, vakinhoudelijke ontwikkeling of toetsing ontwikkelen. Van de docenten heeft 72 % een mastergraad. De docenten ervaren een hoge werkdruk. De opleiding poogt deze te verminderen door de docenten zich te laten specialiseren in enkele van de door VELON genoemde rollen en door het curriculum minder complex te maken. De docenten zijn georganiseerd in jaarteam en teams voor domeinen en overleggen daarin met elkaar. Als docenten vragen hebben over het onderwijs, dan richten zij zich in eerste instantie tot de coördinator van het jaar waarin ze onderwijs verzorgen.

Het didactisch concept van de opleiding is gebaseerd op het sociaal-constructivisme. De opleiding wenst binnen dat concept nadrukkelijk kennis en vaardigheden samen te brengen. Kort gezegd, streeft de opleiding na de studenten op te leiden tot op kennis en inzicht gebaseerde handelingsbekwaamheid. In de afweging van opbrengstgericht en ontwikkelingsgericht onderwijs, komen beide aan bod. Zo construeren de studenten een taalles waarin zowel de inhoud van de les als het onderwijsproces naar voren komen. Van de studenten wordt in de loop van het curriculum verwacht dat zij hun eigen leerproces vorm geven en dat zij eigenaar van dat proces worden.

Het curriculum is opgebouwd uit vier jaren waarin per jaar in vier blokken onderwijs wordt gegeven. De modules bestaan uit hoorcolleges, werkcolleges, zelfstudie, stageweken en als afsluiting van het blok toetsen. Bij het begin van de module ontvangen de studenten een programmaboek of studiehandleiding waarin de plaats van de module binnen het curriculum, de leerlijn waartoe deze behoort, de inhoud, de studielast, de contact- en zelfstudie-uren en de voorgeschreven en aanbevolen literatuur vermeld is. Ook de docent informeert hen hierover aan het begin van de module. Bij vragen of opmerkingen kunnen de studenten zich wenden tot de coördinator van het jaar waarin ze zitten. Daarnaast hebben ze toegang tot het digitale systeem Entree waarmee ze hun studie kunnen plannen. De studenten met wie het panel gesproken heeft, waren te spreken over de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de docenten. Zoals hierboven aangegeven is, hebben de studenten recht op studiebegeleiding die met name wordt ingezet om hun persoonlijke ontwikkeling en beroepshouding te bevorderen. Studenten die knelpunten ervaren, kunnen zich wenden tot de decaan, de pastor of de vertrouwenspersoon. De opleiding biedt trainingen in studievaardigheden aan.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding de wettelijke toelatingseisen voor studenten hanteert. De onderscheiden varianten en leerroutes die de opleiding aanbiedt, geven verschillende categorieën van studenten de mogelijkheid om de opleiding te volgen. De opleiding stelt in de vorm van de entreetoetsen taal en rekenen behoorlijk hoge eisen aan de instromende studenten. Daartegenover staat dat de studenten wel veel mogelijkheden worden geboden om aan deze eisen te voldoen. Dat geldt niet alleen maar met name ook de studenten met een mbo-vooropleiding. De opleiding voert naar het oordeel van het panel een verantwoord beleid inzake vrijstellingen die alleen op individuele basis worden verleend.

Het panel heeft vastgesteld dat de curricula van de varianten (voltijd, deeltijd, duaal) weliswaar enigszins van elkaar verschillen maar wel alle leiden tot de beoogde eindkwalificaties van de opleiding.

Het panel is te spreken over de opbouw en de structuur van het curriculum. De leerlijnen die de opleiding heeft uitgezet, de conceptuele leerlijn, regielijn en integratieve leerlijn, zijn een goed middel voor de studenten om de beoogde eindkwalificaties op het gebied van kennis, vaardigheden en persoonlijke en beroepsmatige ontwikkeling te bereiken. Het panel vindt dat de kennisbases sterk in het curriculum naar voren komen. De samenhang binnen de leerlijnen en binnen de jaren is gewaarborgd, mede door het optreden van de jaarcoördinatoren. De integratie van kennis en vaardigheden wordt afdoende gerealiseerd in de integratieve opdrachten. Het panel is ook positief gestemd over de onderzoekslijn maar zou wel graag zien dat de docenten in de andere leerlijnen deze beter benutten in hun eigen modules. Het panel heeft waargenomen dat het lectoraat een zinvolle bijdrage aan het onderwijs heeft geleverd door onder meer inzicht te bieden in methoden en technieken van onderzoek die in de opleiding kunnen worden toegepast. Dat neemt niet weg dat het panel de stap van de opleiding om het lectoraat nauwer bij het curriculum en in het bijzonder de onderzoekslijn te betrekken, toejuicht. Tot slot merkt het panel op dat de beroepspraktijk ruimschoots in het curriculum is vertegenwoordigd.

Het panel heeft een gedreven en enthousiast docententeam ontmoet en beoordeelt de vakinhoudelijke en didactische capaciteiten van de docenten als zijnde naar behoren. Ook heeft het panel gezien dat de opleiding de VELON-eisen bij de ontwikkeling van de docenten betreft. Wel meent het panel dat aanvullende inspanningen voor de verdere professionalisering van docenten de opleiding ten goede zouden komen. Wellicht heeft de door het panel geconstateerde werkdruk onder hen met het achterblijven van die inspanningen te maken. Mede daarom ondersteunt het panel het streven van de opleiding om de werkdruk te beperken.

Het didactische concept van de opleiding en de daarvan afgeleide verscheidenheid aan werkvormen doen in de ogen van het panel recht aan de inhoud van het curriculum. Het zoeken van het evenwicht tussen de verschillende componenten is zinvol. Ook al is de opleiding pittig, zij is in de ogen van het panel wel studeerbaar. De opleiding zorgt voor passende informatievoorziening aan de studenten en biedt hen behoorlijk wat mogelijkheden voor studiebegeleiding en het oplossen van problemen in de studie.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel de standaard *Onderwijsleeromgeving* als goed.

5.3 Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

De verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken van de examencommissie, de toetscommissie en de examinatoren zijn beschreven. Terwijl de opleiding zelf verantwoordelijk is voor de uitvoering van de toetsing, is de examencommissie – en namens haar de toetscommissie - belast met het toezicht op de kwaliteit en het niveau van de toetsing. Daarnaast benoemt de examencommissie de examinatoren die instaan voor het maken en beoordelen van de toetsen.

De opleiding past verschillende toetsvormen toe. Voor de conceptuele leerlijn zijn dat meerkeuzetoetsen en schriftelijke tentamens. Bij de regielijn gaat het vooral om reflectieopdrachten, visiedocumenten, projecten, presentaties en portfolio's. De toetsvormen van de integrale leerlijn zijn mondelinge en schriftelijke casustoetsen, assessments en presentaties. Open-vragententamens (essayvragen) worden niet of nauwelijks gebruikt als toetsvorm.

De toetsen die worden geconstrueerd door de docenten, zijn steeds voorzien van toetsmatrijzen en beoordelingsmodellen. Daardoor wordt de relatie tussen de eindkwalificaties, de leerdoelen van de modules en de inhoud van de toetsen aan elkaar verbonden. Dat geldt ook voor de opdrachten die gemaakt moeten worden. De studenten hebben desgevraagd tegenover het panel laten weten dat inderdaad te herkennen en de zogenaamde beoordelingsmallen te beschouwen als een instrument waarmee duidelijk wordt wat van hen wordt verwacht.

De leden van de examencommissie, de leden van de toetscommissie en alle examinatoren hebben in de vorm van professionaliseringsbijeenkomsten scholing op het gebied van toetsing gehad.

De toetscommissie kijkt namens de examencommissie steekproefsgewijze de kwaliteit en het niveau van de toetsen. In een periode van drie jaar komen alle toetsen aan de beurt. De examencommissie ziet weliswaar toe op de procedures rond de afstudeeronderzoeken maar bestudeert de onderzoeken inhoudelijk zelf niet.

Het examendossier van de studenten bestaat uit de lio-stage en het afstudeeronderzoek. Bij de duale studenten wordt de lio-stage vervangen door het portfolio. Zij houden dat portfolio bij en hen wordt aan het einde van het vierde jaar aan de hand van het portfolio een gesprek afgenomen. Alle studenten, ongeacht de variant die ze volgen, dienen een afstudeeronderzoek te doen en daarover een rapport te schrijven.

De begeleiding van de lio-stage is in handen van de lio-coach op de basisschool. De beoordeling van de lio-stage is in handen van de interne coach van de school. Hij of zij is niet de begeleider van de student. Mocht de basisschool niet over een interne coach beschikken, dan wordt de lio-stage beoordeeld door een docent van de opleiding. De procedure die voor de beoordeling moet worden gevolgd, is schriftelijk vastgelegd. De beoordeling zelf gebeurt aan de hand van een beoordelingsformulier waarin de te bereiken competenties zijn aangegeven. De beoordelaar dient een oordeel over de beheersing van de competenties door de student te geven.

In het afstudeeronderzoek moeten de studenten volgens de opleiding een onderzoek op de basisschool doen waarbij zij de noties in relevante artikelen in de professionele vakliteratuur naar de praktijk omzetten en de resultaten daarvan kritisch beoordelen. Het afstudeeronderzoek kan een op de praktijk gericht werkstuk zijn maar ook een artikel voor een tijdschrift.

Het onderzoeksplan voor het afstudeeronderzoek wordt door twee docenten bekeken. De opleiding neemt zich overigens voor dat meer gestructureerd in te richten. Het afstudeeronderzoek wordt door twee examinatoren beoordeeld, zijnde de begeleider van de student en de tweede beoordelaar die over ervaring in het beroepenveld beschikt. Deze beoordeling gebeurt aan de hand van het schriftelijk werk en na een gesprek tussen de student en de twee examinatoren. Dat gesprek kan alleen plaatsvinden, als het schriftelijk werk als tenminste voldoende is beoordeeld. Beide examinatoren dienen over een opleiding op masterniveau te beschikken. In lijn met de specialisatie van de docenten die bij standaard 2 is genoemd, zal de opleiding de kring van docenten die als examiner optreden, kleiner maken. De beoordeling van het afstudeeronderzoek vindt plaats aan de hand van een beoordelingsformulier met criteria. De begeleiders van het afstudeeronderzoek houden intervisiebijeenkomsten om de begeleiding en beoordeling onderling af te stemmen.

Overwegingen

Het systeem van toetsing dat de opleiding heeft opgezet, voldoet in de ogen van het panel aan de daaraan te stellen eisen. Het inhoudelijk niveau van de toetsen wordt door het panel als goed gekwalificeerd. De doorwerking van de eindkwalificaties in de toetsen en het gebruik van toetsmatrijzen en beoordelingsmodellen draagt aan de kwaliteit van de toetsen bij. Wel wil het panel pleiten voor meer tentamens met open vragen waardoor het inzicht van de studenten beter getoetst kan worden.

De examencommissie en de daaraan rapporterende toetscommissie kwijten zich zeker naar behoren van hun taak, als het gaat om de beoordeling van de kwaliteit en het niveau van de toetsen. Het panel heeft echter vastgesteld dat de examencommissie weliswaar de procedures van het afstudeeronderzoek bewaakt maar niet de afstudeeronderzoeken inhoudelijk zelf beoordeelt. Deze commissie zou naar de mening van het panel hierin een actievere rol moeten spelen.

Het panel beoordeelt de resultaten van de lio-stage, zijnde één van de twee onderdelen van het examendossier, als tenminste voldoende.

Zoals onder hoofdstuk 2 vermeld, heeft het panel in totaal 31 afstudeeronderzoeken bestudeerd. Het aantal als onvoldoende te kwalificeren afstudeeronderzoeken is iets minder dan 10 % (te weten 3 van 31). Het panel is van mening dat het gerealiseerde eindniveau van de studenten als voldoende kan worden beoordeeld en dat de studenten die afstuderen, dat ook verdienen. In deze overweging speelt mee dat de verslagen van de lio-stage als zeker voldoende kunnen worden gekwalificeerd. Ook de door het panel bestudeerde toetsen van de modules waren inhoudelijk en qua niveau naar behoren.

Dit neemt niet weg dat het panel bepleit de procedures rond de afstudeeronderzoeken aan te scherpen. Zo zou de opleiding meer aandacht moeten besteden aan onder meer de probleemstelling en de uitvoering van het onderzoek. Verder becijfert het panel – met gebruikmaking van de gehanteerde beoordelingsformulieren - veel van de onderzoeken minder hoog dan de opleiding zelf. Het panel bepleit dan ook de becijfering in overeenstemming te brengen met de kwaliteit van het onderzoek. Ook zou de opleiding hoge eisen moeten stellen aan de onderzoeksbekwaamheid van de begeleidende docenten. Tot slot zou het panel graag zien dat de begeleiding en beoordeling van de afstudeeronderzoeken strikter worden uitgevoerd en dat eenduidige beoordelingsformulieren met bijvoorbeeld duidelijk omschreven rubrics gehanteerd worden. Daarnaast bepleit het panel het gewicht van het eindgesprek en de afweging tussen beide examinatoren daarbij nader te expliciteren en vast te leggen.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel de standaard *Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties* als voldoende.

Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek

Agenda locatiebezoek op 15 september 2014 te Ede

08.30 uur – 09.30 uur	Aankomst en overleg visitatiepanel (besloten)
09.30 uur – 10.00 uur	Directie en opleidingsmanagement mr. drs. A. Bestebreuer MPA (lid College van Bestuur), drs. E.J.A. van Velsen (directeur Academie Educatie)
10.00 uur – 11.20 uur	Opleidingsmanagement en inhoudelijk kernteam W. Bruins (teamleider Bedrijfsvoering), A.J. Dorst (teamleider Onderwijs Extern), drs. J.C. de Heer (jaarlaagcoördinator leerjaar 4), drs. A. Kasse (jaarlaagcoördinator leerjaar 1), drs. J.M. Meiling (teamleider Onderwijs Intern), drs. E.J.A. van Velsen (directeur Academie Educatie)
11.30 uur – 12.15 uur	Leden examencommissie en personen betrokken bij de toetsing H. van den Berg (voorzitter examencommissie, docent Muziek), J.W. Chevalking (lid toetscommissie, docent Engels), drs. B.H. van Loenen (lid toetscommissie, docent Rekenen/Wiskunde), drs. S.M. van der Ree (lid examencommissie, verantwoordelijk voor eindniveau Lio en afstudeeronderzoek, docent Nederlands), H. Timmerman (secretaris examencommissie, voorzitter toetscommissie, docent Rekenen/Wiskunde)
12.15 uur – 13.30 uur	Documentenonderzoek, lunch panel (besloten) waarin van 12.15 uur tot 12.45 uur open spreekuur
13.30 uur – 14.30 uur	Docenten drs. J.J. Bakker (docent Pedagogiek en Onderwijskunde), drs. D.J. Hulstein (examinator stage, docent godsdienst), drs. J. Kaldeway (examinator afstudeeronderzoek, docent Pedagogiek en Onderwijskunde), R. Schurink (examinator studieloopbaanbegeleiding, docent Bewegingsonderwijs), drs. A.M. van Tilburg (jaarlaagcoördinator leerjaar 2 en instroom academische route, examinator kennisbasis taal, docent Nederlands), drs. J.S. van der Veer (plaatsvervangend voorzitter academieraad, docent Nederlands)
14.30 uur – 15.30 uur	Studenten en alumni C. Baakman (voltijd, mbo), D. Jongeneel (voltijd, havo, lid academieraad), M. Koster (alumna, voltijd, havo), A. Oppeneer (voltijd, academische route, vwo), R. Verkerk (voltijd, havo, lid academieraad), G. van Vliegen (voltijd, mbo), P. Wouters (deeltijd)
15.30 uur – 17.15 uur	Beraad en aanvullend documentenonderzoek panel (besloten)
17.15 uur – 17.45 uur	Terugkoppeling bevindingen op hoofdlijnen door voorzitter panel aan opleidingsmanagement

Bijlage 2: Bestudeerde documenten

Documenten die zijn bestudeerd voorafgaand aan het locatiebezoek:

- De Pabo Gekend, kritisch reflectie van de Opleiding tot leraar Basisonderwijs
- Basisgegevens van de opleiding
- Overzicht partners werkveld (werkveldadviesraad)
- Overzicht innovatieve partners
- Overzicht eindkwalificaties pabo
- Competentiematrix voltijdopleiding
- Competentiematrix deeltijdopleiding/duale opleiding
- Overzicht curricula vitae docenten met opleidingsniveau en werkervaring
- Literatuurlijst
- Onderwijs- en examenregeling, tabel studiepunten voltijd-, deeltijd- en duale opleiding
- Toetsmatrijs LIO
- Beoordelingsformulier LIO
- Procedure beoordeling LIO
- Toetsmatrijs afstudeeronderzoek
- Beoordelingsformulier afstudeeronderzoek
- Procedure beoordeling afstudeeronderzoek
- Overzicht afstudeerwerken
- Hoofdlijnenstrategie Academie Educatie, 2014 – 2017
- Evaluatie lectoraten Christelijke Hogeschool Ede
- Vernieuwd competentieprofiel, 2014
- Onderwijskader Christelijke Hogeschool Ede, 2014
- Projectopdracht Lectoraat Educatie in oprichting, 2015 – 2018

Documenten die tijdens het locatiebezoek ter inzage lagen:

- Studiemateriaal voor programmaonderdelen
- Toetsen programmaonderdelen
- Studiehandleidingen
- Toetsmatrijzen
- Stageformulier
- Notulen academieraad, overleg met innovatieve partners
- Documenten kwaliteitszorg
- Curricula vitae docenten
- Kritische beroepssituaties
- Overzicht alumni
- Verslagen examencommissie

Bijlage 3: Bestudeerde afstudeerwerken

Voltijdstudenten:

- 70989
- 71110
- 90168
- 90859
- 80651
- 91467
- 90485
- 90546
- 80788
- 100593
- 100632
- 100332
- 100409
- 110110
- 100296
- 100653
- 100958
- 100158
- 100650
- 111173
- 100134
- 100096
- 80944
- 110305
- 81161

Deeltijdstudenten:

- 80234
- 91328
- 100535

Duale studenten:

- 101295
- 110682
- 110967

Bijlage 4: Samenstelling visitatiepanel

Het visitatiepanel bestond uit de volgende personen:

- De heer prof. dr. S. Miedema (voorzitter);
- De heer prof. dr. P. Van Petegem (deskundige);
- De heer dr. A. de Kock (deskundige);
- De heer B. van Os BSc (student).

prof. dr. S. Miedema (voorzitter)

De heer Miedema is emeritus hoogleraar Algemene Pedagogiek en emeritus hoogleraar Godsdienstpedagogiek aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij is voorzitter van de Religious Education Association, de eerste voorzitter van buiten de Verenigde Staten in de lange geschiedenis van deze vereniging. Daarnaast is hij ombudsman wetenschappelijke integriteit bij de Vrije Universiteit. De heer Miedema heeft talrijke wetenschappelijke-, professionele- en dagbladpublicaties op zijn naam onder meer op het gebied van pragmatisme, geesteswetenschappelijke en kritische pedagogiek, levensbeschouwelijke vorming, identiteitsvormgeving van scholen, en onderwijspedagogiek,

prof. dr. P. Van Petegem (deskundige)

De heer Van Petegem is als gewoon hoogleraar Onderwijskunde verbonden aan het Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen van de Universiteit Antwerpen. Hij heeft een uitgebreid publicatierecord, met tal van artikelen in internationale peer-reviewed tijdschriften en artikelen in beleids- en praktijkgerichte tijdschriften. De heer Van Petegem was lid van commissies in opdracht van onder meer de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), Vlaamse Hogeschoolraad (VLHORA), NVAO en Estonian Higher Education Accreditation Centre (EHEAC).

dr. A. de Kock (deskundige)

De heer De Kock is werkzaam als universitair docent Educatie en Catechetik aan de Protestantse Theologische Universiteit en medewerker aan het Onderzoekscentrum voor Jeugd, Kerk en Cultuur van deze universiteit. Eerder was hij onder meer docent en onderzoeker bij de hogeschool Driestar educatief en aan de Evangelische Hogeschool Amersfoort. Zijn promotieonderzoek betrof nieuwe leeromgevingen in de bovenbouw van havo en vwo. De heer De Kock heeft veel wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan.

B. van Os BSc (student)

De heer Van Os studeert aan de opleiding Master Artificial Intelligence van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij heeft aan deze universiteit de bacheloropleiding Kunstmatige Intelligentie afgerond. Hij was onder meer lid van de opleidingscommissie van deze beide opleidingen en ook lid van de faculteitsraad van de Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen. De heer Van Os was nauw betrokken bij de voorbereiding van de accreditatie van de opleidingen Kunstmatige Intelligentie en Artificial Intelligence van de Rijksuniversiteit Groningen.